

En øjenklinik for 100 år siden

Af Niels Ehlers, øjenafdelingen
Århus Kommunehospital

Øjenafdelingens bibliotek har et par hylder med medicinsk-historiske bøger. Her fandt jeg for nogle år siden et lille tyndt hæfte, hvis forside blev prydet af et smukt billede af et hus i klassisk stil, hvidt med sortglaserede teglsten. Jeg syntes straks, at jeg kendte huset, og da jeg en af de følgende dage gik en tur fandt jeg det. Marselis Tværvej 4, på det tidspunkt Vestre Landsdelskommando. Jeg boede selv få huse væk og blev vel egentlig lidt flov over ikke tidligere at have læst, hvad der dengang stadig kunne læses på frontspicen: Klinik for øjensygdomme. Efter den sidste istandsættelse kan det desværre ikke mere læses.

Øjenlæge E. Lindgren

Bogen, jeg fandt i biblioteket, var den første beretning fra Øjenlæge E. Lindgren's Klinik, 1915-16. Den er udgivet på eget forlag og trykt på Aarhus Stiftsbogtrykkeri. Efter at have læst bogen besluttede jeg mig for at finde ud af, hvem E. Lindgren var, og hvad der siden var foregået i huset.

Einar Thorvald Frederik Lindgren var født i 1875 i København og blev læge år 1900. Han var herefter i nogle år ansat på københavnske hospitaler og privatklinikker. Fra 1907 virkede han som øjenlæge i Århus.

Fig. 1

4 sengs stue

Opførelse af øjenklinik 1914

Lindgrens introduktion til beskrivelsen af hans privatklinik er ganske storladet: »Den sædvanlige

Form for Indretning af Privatklinik er jo Ombygning af en Villa eller større Beboelseslejlighed. Jeg har --- ofte bemærket de Smaamangler og Gener, der kan knytte sig til denne Form af Privatklinik, og da Lysten til at faa mere ideelle Arbejdsforhold voxede fra Aar til Aar, og da det ikke var muligt at finde en passende Ejendom til Ombygning i Aarhus, planlagde jeg i 1914 Opførelsen af min nuværende Klinik«.

Fig. 2

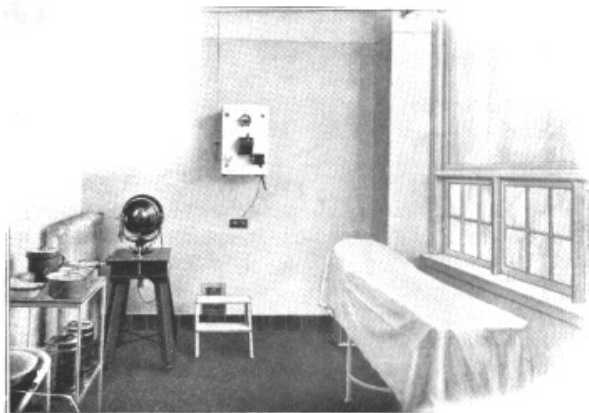
Klinik for øjensygdomme Marselis Tværvej 4, Århus C.
Opført 1914

Han ønskede at bygge en klinik indrettet som et mindre hospital, så patienterne kunne få lige så gode plejeforhold og personalet lige så gode arbejdsforhold som på et stort hospital. Lindgren købte grunden af Århus Kommune, 1 minuts gang fra nærmeste sporvognsstoppested, 1 minuts gang fra Marselisborg skov og 2 minutters gang fra havet. Klinikens hovedbygning blev opført, hvor den nedbrændte Marselisborg Avls-gård havde ligget. Ved udgravningen af grunden fandt man et svært kampestensfundament der anvendtes som sokkel for klinikken. Det bebyggede areal er 320 kvadratmeter. De yderste sten i dobbeltmuren er hårdtbrændte klinker. Endefladerne på de sten, som forbinder yder- og indermur er asfalterede for at hindre fugtgennemtrængning. I årsberetningen følger herefter en detaljeret beskrivelse af husets konstruktion, og især er valget af materialer omhyggeligt beskrevet. Alt skulle være højeste kvalitet, det skulle kunne holde i mange år. Et blik på billedet af en 4 sengs stue viser standarden (fig. 1). Der er også i bogen en grundplan (fig. 2), som viser de sydvendte sygestuer. Der var operationsstue (fig. 3), forrum og mørkerum, som vendte mod nord.

Lindgren boede selv med sin familie på første sal, medens personalet havde den indrettede tagetage til disposition. En pudsigt detalje er bemærkningen om kælderens garderobe og magasinrum »til patienternes kufferter«. Der har været stil over både indlæggelse og behandling dengang. Klinikpriserne får vi også at vide. Det kostede 3 Kr. 75 Øre på fællestue, 5 Kr. på 2-sengsstue og 8 Kr. på enestue. Lægehonorar, medicin

og lign. betaltes ekstra. Lindgrens egne honorarer kender vi derimod ikke.

Fig. 3

Operationsstue

Diagnoser og operationer

Beretningen indeholder naturligvis også en oversigt over diagnoser og operationer. Fra august 1915 til december 1916 var der indlagt 340 patienter, 98 mænd, 156 kvinder og 86 børn. De infektiøse lidelser var i overtal. Diagnosen scrofulose optrådte 15 gange, ulcus corneae 21 gange. Tårevejslidelserne var hyp-pige, 22 tilfælde af dacryocystitis chronica. Grå stær var allerede dengang en af de hyppige lidelser, 63 blev opereret for katarakt, medens 61 blev opereret for skelen. Herudover optræder en lang række mere sjældne øjensygdomme.

Man får indtryk af en aktiv øjenlæge, som kunne sit fag. Lindgren holdt i perioden 1907-1916 foredrag i Aarhus Lægeforening, i Jydsk medicinsk Selskab og i Oftalmologisk Selskab i København, offentliggjorte i selskabsberetninger og i Ugeskrift for Læger. Emnerne var dagsaktuelle og vidner om en handlekraftig person. Krönleins operation for tumor orbitae, sclerectomi a.m. Holth-Lagrange-Elliot, sterilisation af øjeninstrumenter og Tuberkulinterapi ved tuberkulosis oculi.

Klinikken overtages af Aarhus Universitet, Krigsministeriet og senest Statsamtet

Det har været vanskeligt at følge, hvad der skete i de næste år. Lindgren døde under et ophold i København i 1928. Klinikken senere skæbne ved vi imidlertid en del om. Da Aarhus Universitet startede i 1928, havde Universitetssamvirket overtaget klinikken og indrettet kollegium for 27 studenter. Huset blev til Marselisborg Studentergård. Der sidder stadig en mindeplade på det store lindetræ i haven. Træet blev plantet 11. september 1928 på åbningsdagen for Aarhus Universitet. Under besættelsen var huset en tid okkuperet af tyskerne, og efter krigen købte Krigsministeriet i 1946 huset for 275.000 kr. Det var hjemsted for Vestre Landsdelskommando frem til 1996, da det blev overtaget af Statsamtet.

I aktstykkerne vedrørende militærets overtagelse af bygningen bemærkes, at den oprindelig var bygget af øjenlæge Einar Lindgren. Øjenlægen boede på første salen i den hvide bygning. I gården var bygget en særlig staldbygning til rideheste. Hver morgen tidlig red ægteparret Lindgren en lang tur i Marselisborgskovene. Jo det er et hus der har oplevet meget - der var stil over lægegerningen dengang.

Kilde:

Beretning fra Øjenlæge E. Lindgren's Klinik.

Aarhus 1915-16.

Aarhus Stiftsbogtrykkeri,

Buchtrups Reproduktionsanstalt.

Fra: Medicus 8/2000